

17. Виховання абстрактного мислення в процесі вивчення філософії

Маріанна Маршаленко, Микола Кітов

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Вступ. Метою цього матеріалу є виокремити етапи формування абстрактного мислення при вивченні філософії у вищих закладах освіти, зокрема у Київському національному

Матеріали і методи. Проведено філософсько-педагогічної літератури для визначення ролі абстрактного мислення. При підготовці тез були також використані загальнонаукові методи дослідження: аналіз, синтез, узагальнення та абстрагування.

Результати. Абстрактне мислення – один з видів людського мислення, який полягає в утворенні абстрактних понять і оперуванні ними.

При пізнанні універсалу пізнавальний процес передбачає проходження студентом, як суб'єктом пізнання, трьох етапів.

Перший етап отримання знання – це живе споглядання дійсності. Тут головну роль відіграють органи чуття людини: зір, дотик, слух, нюх, смак.

Студент слухає лекцію чи виступи колег на семінарських заняттях; за допомогою зору сприймає наочність (фолії, схеми, малюнки, записи на дошці тощо). У свідомості студенти формуються певні образи про те, що він сприймає. Завдяки чуттєвому спогляданню студента, образи наповнюються змістом.

Водночас необхідно чітко розуміти, що живе споглядання завжди пронизане мисленням. Така специфіка людського сприйняття дійсності. Не існує живого споглядання, яке не було б пронизане мисленням. Тому, сприймаючи інформацію за допомогою органів чуттєвості, у студента одночасно «включається» і діяльність мислення. За допомогою таких засобів як порівняння, абстрагування, узагальнення, аналіз, синтез мислення формує знання, яке завжди виступає у формі абстракції. Мислення, оперуючи чуттєвими образами, порівнює їх між собою, відкидає із образів несуттєві ознаки і залишає лише суттєві, тобто аналізує отримані образи, синтезує їх у певну образну цілісність: у форми відчуття, сприйняття, уявлення. Такі процеси відбуваються на рівні чуттєво-мисленевого відтворення дійсності. Вони завершуються логічною операцією, яку проробляє мислення, як визначення поняття. Отже, чуттєвий досвід, відчуття, сприйняття, уявлення становлять лише джерела, що зв'язують людину із зовнішнім світом, та зміст, який лише згодом стане знанням.

Знання завжди виступає у формі абстракції. Воно носить всезагальний характер, адже формується за допомогою мислення, закони діяльності якого для всіх людей однакові незалежно від культури, нації чи раси. Граматично мова народів може суттєво відрізнятися одна від одної, але їх логічна структура однакова.

Другий етап – це логічне мислення. Тут головну роль відіграє мислення студента, яке вже оперує не образами про світ, а абстракціями, тобто поняттями, судженнями і умовиводами. Абстрактне мислення (у ньому вже немає чуттєвої складової) за допомогою методів формує системне знання, яке проявляється у формі концепції, теорії, науки.

Третій етап – практичний, тобто застосування знань з метою здійснення будь-якої складової діяльності, творчості. Тут отримані знання застосовуються на практиці і перевіряються, уточнюються, коригуються в ході практичної діяльності людини

Висновки. Пізнавальний процес передбачає проходження студентом, як суб'єктом пізнання, трьох етапів. Від живого споглядання до абстрактного мислення і від нього до практики – такий характер носить діалектика пізнавальної діяльності.